Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

25 päivänä tammikuuta 2017 [1]

Ennakkoratkaisupyyntö — Direktiivi 2004/48/EY — 13 artikla — Teollis- ja tekijänoikeudet — Loukkaaminen — Vahingonkorvauksen laskeminen — Jäsenvaltion lainsäädäntö — Tavallisesti maksettavien rojaltien määrä kaksinkertaisena

Asiassa C-367/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Najwyższy (ylin tuomioistuin, Puola) on esittänyt 15.5.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 14.7.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Stowarzyszenie ”Oławska Telewizja Kablowa”

vastaan

Stowarzyszenie Filmowców Polskich,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä tuomarit M. Berger (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet, E. Levits ja F. Biltgen,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.7.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Stowarzyszenie ”Oławska Telewizja Kablowa”, edustajinaan R. Comi ja A. Comi, radcowie prawni,

— Stowarzyszenie Filmowców Polskich, edustajinaan W. Kulis, adwokat, ja E. Traple, adwokaci,

— Puolan hallitus, asiamiehenään aluksi B. Majczyna, sittemmin B. Majczyna, M. Drwięcki ja M. Nowak,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään A. Magrippi ja E. Tsaousi,

— Itävallan hallitus, asiamiehinään C. Pesendorfer ja G. Eberhard,

— Euroopan komissio, asiamiehinään J. Hottiaux ja F. Wilman,

1 — Oikeudenkäyntikieli: puola.

kuultuaan julkisasiamiehen 24.11.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY (EUVL 2004, L 157, s. 45 ja oikaisu EUVL 2004, L 195, s. 16) 13 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Oławaan (Puola) sijoittautunut Stowarzyszenie ”Oławska Telewizja Kablowa” (jäljempänä OTK) ja Varsovaan (Puola) sijoittautunut Stowarzyszenie Filmowców Polskich (jäljempänä Filmowców Polskich) ja joka koskee immateriaalioikeuksien loukkaamisen vuoksi nostettua kannetta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

3 Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimuksen (EYVL 1994, L 336, s. 3) liitteessä 1 C olevan teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista 15.4.1994 tehdyn sopimuksen (TRIPS-sopimus) (EYVL 1994, L 336, s. 214) 1 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenten tulee huolehtia sopimuksen määräysten täytäntöönpanosta. Jäsenet voivat, ilman että niillä on tähän velvollisuutta, säätää kansallisessa lainsäädännössään sopimuksen edellyttämää laajemmasta suojasta edellyttäen, että sellainen suoja ei ole vastoin sopimuksen määräyksiä. – –”

4 Kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskevan Bernin yleissopimuksen (Pariisin sopimuskirja 24.7.1971), sellaisena kuin se on muutettuna 28.9.1979 (jäljempänä Bernin yleissopimus), 19 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän yleissopimuksen määräykset eivät estä vaatimasta jonkin liittomaan lainsäädännössään ehkä myöntämän laajemman suojan soveltamista.”

5 Esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyritysten suojaamisesta Roomassa 26.10.1961 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (jäljempänä Rooman yleissopimus) 2 artiklan 2 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Kansallista kohtelua sovellettaessa on noudatettava mitä tässä yleissopimuksessa on siinä erityisesti taatusta suojasta ja erityisesti tehdyistä rajoituksista määrätty.”

Unionin oikeus

6 Direktiivin 2004/48 johdanto-osan 3, 5–7, 10 ja 26 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseen tähtäävien keinojen puuttuminen – – ehkäisee innovointia ja luovaa toimintaa ja vähentää investointeja. Sen vuoksi on tärkeätä varmistaa, että teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa aineellista oikeutta – – sovelletaan tehokkaasti [unionissa]. Keinoilla varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien noudattaminen on tältä osin keskeinen merkitys sisämarkkinoiden toimivuudelle.

– –

(5) TRIPS-sopimus sisältää muun muassa teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamiseen tähtääviä keinoja koskevia määräyksiä, jotka ovat kansainvälisesti sovellettavia yhteisiä normeja ja jotka on pantu täytäntöön kaikissa jäsenvaltioissa. Tämä direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden kansainvälisten velvollisuuksien, TRIPS-sopimukseen perustuvat mukaan lukien, noudattamiseen.

(6) On myös kansainvälisiä yleissopimuksia, joissa kaikki jäsenvaltiot ovat osapuolina ja jotka sisältävät myös teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamiseen tähtääviä keinoja koskevia määräyksiä. Niitä ovat erityisesti teollisoikeuksien suojelua koskeva Pariisin yleissopimus, kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehty Bernin yleissopimus sekä esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien ja radioyritysten suojaamisesta tehty Rooman yleissopimus.

(7) Komission asiassa järjestämissä kuulemisissa ilmeni, että TRIPS-sopimuksesta huolimatta jäsenvaltioiden teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamiseen tähtäävät keinot eroavat yhä merkittävästi toisistaan. Esimerkiksi turvaamistoimenpiteitä koskevat säännöt, joita sovelletaan erityisesti todisteiden suojaamiseen, vahingonkorvausten määrän laskenta sekä teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten lopettamiseen sovellettavat menettelyt ovat hyvin erilaisia eri jäsenvaltioissa. Joissain jäsenvaltioissa ei ole käytettävissä toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja, kuten oikeutta tiedonsaantiin ja markkinoille saatettujen riidanalaisten tavaroiden poistamista myynnistä loukkaajan kustannuksella.

– –

(10) Tämän direktiivin tavoitteena on lähentää lainsäädäntöjä, jotta voidaan varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkea, yhdenvertainen ja yhdenmukainen taso sisämarkkinoilla.

– –

(26) Loukkauksesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi olisi tapauksissa, joissa loukkaaja tiesi tai hänellä oli riittävät perusteet tietää, että hän oli ryhtynyt loukkaavaan tekoon, oikeudenhaltijalle myönnettävien vahingonkorvausten määrässä otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat näkökohdat, kuten oikeudenhaltijan tulonmenetykset ja loukkaajan saama perusteeton etu sekä tarvittaessa oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta aiheutunut aineeton vahinko. Vaihtoehtoisesti, jos esimerkiksi tosiasiallisen vahingon suuruutta on vaikea määritellä, vahingonkorvauksen määrä voisi perustua esimerkiksi niiden rojaltien tai vastaavien maksujen määrään, jotka loukkaaja olisi joutunut suorittamaan, jos hän olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä teollis- tai tekijänoikeutta. Tarkoituksena ei ole säätää rankaisevista korvauksista, vaan vahingonkorvauksesta, joka perustuu objektiivisiin perusteisiin ja jossa otetaan huomioon oikeudenhaltijalle koituneet muun ohessa tutkimuksista ja tunnistamisesta aiheutuneet kulut.”

7 Direktiivin 2004/48 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja sovelletaan 3 artiklan mukaisesti kaikkiin [unionin] lainsäädännössä ja/tai kyseisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksiin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta [unionin] tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädettyjen tai säädettävien keinojen käyttämistä, sikäli kuin mainitut keinot ovat edullisempia oikeudenhaltijoille.

– –

3. Tämä direktiivi ei vaikuta:

– –

b) jäsenvaltioiden kansainvälisiin velvoitteisiin eikä erityisesti [TRIPS-sopimukseen], mukaan lukien ne velvoitteet, jotka liittyvät rikosoikeudellisiin menettelyihin ja seuraamuksiin;

– –”

8 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleinen velvoite”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavat toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot tässä direktiivissä tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia, ne eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita eivätkä ne saa sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin.

2. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on myös oltava tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi.”

9 Mainitun direktiivin 13 artiklan, jonka otsikko on ”Vahingonkorvaukset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset määräävät vahingon kärsineen osapuolen hakemuksesta loukkaajan, joka tiesi tai jolla oli riittävät perusteet tietää ryhtyneensä loukkaavaan tekoon, maksamaan oikeudenhaltijalle vahingonkorvauksen, joka vastaa tälle loukkauksen johdosta koitunutta tosiasiallista vahinkoa.

Määrittäessään vahingonkorvauksen oikeusviranomaisten on:

a) otettava huomioon kaikki asianmukaiset näkökohdat, kuten vahingon kärsineelle osapuolelle aiheutuneet kielteiset taloudelliset seuraukset, saamatta jäänyt voitto mukaan lukien, loukkaajan saama perusteeton etu ja soveltuvissa tapauksissa muita kuin taloudellisia tekijöitä, kuten oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta aiheutunut aineeton vahinko;

tai

b) vaihtoehtona a kohdan säännökselle oikeusviranomaiset voivat soveltuvissa tapauksissa määrittää vahingot kiinteänä määränä esimerkiksi vähintään niiden rojaltien tai maksujen määrän perusteella, jotka oikeudenloukkaaja olisi joutunut suorittamaan, jos se olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä teollis- ja tekijänoikeutta.”

Puolan oikeus

10 Tekijänoikeudesta ja sen lähioikeuksista 4.2.1994 annetun lain (ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych) (konsolidoitu teksti, Dz. U. 2006, nro 90, järjestysnumero 631), sellaisena kuin se oli voimassa silloin, kun pääasian kanne nostettiin (jäljempänä tekijänoikeuslaki), 79 §:n 1 momentissa säädettiin seuraavaa:

”(1) Oikeudenhaltija, jonka tekijänoikeuteen perustuvia taloudellisia oikeuksia on loukattu, voi vaatia oikeudenloukkaajalta

– –

3. vahingonkorvausta

a) yleisin perustein tai

b) rahallisena korvauksena, joka vastaa kaksinkertaista – tai tahallisen tai tuottamuksellisen tekijänoikeusloukkauksen tapauksessa kolminkertaista – asianmukaista tekijänoikeusmaksua, joka oikeudenhaltijan myöntämästä käyttöluvasta olisi maksettava ajankohtana, jona korvausta vaaditaan

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

11 Filmowców Polskich on tekijänoikeuksien kollektiiviseen hallinnointiin Puolassa valtuutettu järjestö, jolla on oikeus hallinnoida ja suojata audiovisuaalisten teosten tekijänoikeuksia. OTK puolestaan lähettää televisio-ohjelmia kaapeliverkon kautta Oławan kaupungin (Puola) alueella.

12 OTK jatkoi sen jälkeen, kun käyttölupasopimus, jossa sovittiin pääasian osapuolten kesken noudatettavista maksusäännöistä, irtisanottiin 30.12.1998, tekijänoikeudella suojattujen teosten käyttämistä ja jätti Komisja Prawa Autorskiegolle (Puolan tekijänoikeusviranomainen) hakemuksen, jolla se vaati olennaisilta osin Filmowców Polskichin hallinnoimien tekijänoikeuksien käyttämisestä maksettavan maksun vahvistamista. Kyseinen viranomainen vahvisti 6.3.2009 tekemällään päätöksellä kyseisen tekijänoikeusmaksun määräksi 1,6 prosenttia arvonlisäverottomista nettotuloista, jotka OTK saa jälleenlähettämällä teoksia kaapeliverkon kautta, kun huomioon ei oteta tiettyjä OTK:lle aiheutuvia kustannuksia. OTK laski tällä perusteella ensin itse maksettavakseen kuuluvan määrän ja maksoi sitten Filmowców Polskichille 34 312,69 Puolan zlotya (PLN) (n. 7 736,11 euroa) vuosina 2006–2008 saatujen tulojen perusteella.

13 Filmowców Polskich nosti 12.1.2009 OTK:ta vastaan kanteen, jossa se vaati muun muassa tekijänoikeuslain 79 §:n 1 momentin 3 kohdan b alakohdan nojalla kieltämään OTK:ta jälleenlähettämästä suojattuja audiovisuaalisia teoksia uuden käyttölupasopimuksen tekemiseen saakka ja määräämään OTK:n maksamaan sille 390 337,50 PLN:n (n. 88 005,17 euroa) määrän lakisääteisine korkoineen.

14 Sąd Okręgowy we Wrocławiu (Wroclawin alueen alioikeus, Puola) velvoitti OTK:n 11.8.2009 antamallaan tuomiolla maksamaan Filmowców Polskichille 160 275,69 PLN:n (n. 36 135,62 euroa) määrän lakisääteisine korkoineen ja olennaisilta osin hylkäsi kanteen muilta osin. Koska kummankin pääasian asianosaisen valitukset kyseisestä tuomiosta hylättiin, ne molemmat tekivät kassaatio-valituksen. Sąd Najwyższy (ylin tuomioistuin, Puola) palautti asian kuitenkin 15.6.2011 antamallaan tuomiolla uudelleen tutkimista varten Sąd Apelacyjny we Wrocławiulle (Wrocławin ylioikeus, Puola), joka antoi 19.12.2011 toisen tuomion. Sąd Najwyższy kumosi kassaatiovalituksen seurauksena myös kyseisen tuomion ja palautti asian jälleen Sąd Apelacyjny we Wrocławiulle uudelleen tutkimista varten. OTK on tehnyt kassaatiovalituksen kyseisen tuomioistuimen asian palauttamisen jälkeen antamasta tuomiosta.

15 Sąd Najwyższy, jonka on viimeksi mainitun valituksen seurauksena tutkittava asia kolmannen kerran, on epävarma siitä, onko tekijänoikeuslain 79 §:n 1 momentin 3 kohdan b alakohta sopusoinnussa direktiivin 2004/48 13 artiklan kanssa. Kyseisessä tekijänoikeuslain säännöksessä nimittäin säädetään mahdollisuudesta määrätä loukattujen tekijänoikeuksien haltijan vaatimuksesta korvaus, joka vastaa kaksin- tai kolminkertaisesti asianmukaista tekijänoikeusmaksua. Niinpä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää mainittua säännöstä eräänlaisena rangaistuksena.

16 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, edellyttääkö tekijänoikeuteen perustuvan taloudellisen oikeuden haltijalle direktiivissä 2004/48 säädetty korvaus sitä, että oikeudenhaltija esittää näytön vahinkotapahtumasta, kärsimästään vahingosta ja sen laajuudesta, vahinkotapahtuman ja vahingon välisestä syy-yhteydestä sekä loukkaajan toiminnan perustumisesta tuottamukseen.

17 Tässä tilanteessa Sąd Najwyższy on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voidaanko [direktiivin 2004/48] 13 artiklaa tulkita siten, että oikeudenhaltija, jonka tekijänoikeuteen perustuvia taloudellisia oikeuksia on loukattu, voi vaatia hänelle aiheutuneen vahingon korvaamista yleisin perustein tai vaatia rahallista korvausta, joka vastaa asianmukaista tekijänoikeusmaksua kaksinkertaisena taikka tahallisen tai tuottamuksellisen tekijänoikeusloukkauksen tapauksessa kolminkertaisena, jolloin ei ole tarpeen osoittaa aiheutunutta vahinkoa ja tekijänoikeusloukkauksen ja vahingon välistä syy-yhteyttä, kun direktiivin 13 artiklassa säädetään, että vahingonkorvauksen määrää oikeusviranomainen, joka ottaa huomioon 13 artiklan 1 kohdan a alakohdassa esitetyt seikat ja vain vaihtoehtoisesti voi soveltuvissa tapauksissa määrätä kiinteän vahingonkorvauksen 13 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainittujen seikkojen perusteella? Onko direktiivin [2004/48] 13 artiklan nojalla sallittua määrätä osapuolen vaatimuksesta kiinteä korvaus, jonka etukäteen vahvistettu määrä on asianmukainen maksu kaksinkertaisena tai kolminkertaisena, kun otetaan huomioon, että direktiivin johdanto-osan 26 perustelukappaleessa säädetään, ettei direktiivin tarkoituksena ole säätää rankaisevista korvauksista?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 2004/48 13 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan loukatun immateriaalioikeuden haltija voi vaatia kyseistä oikeutta loukanneelta henkilöltä joko kärsimänsä vahingon korvaamista niin, että huomioon otetaan kaikki tapaukseen liittyvät asiaankuuluvat näkökohdat, tai rahallista korvausta, joka vastaa kyseisen teoksen käyttöluvasta maksettavaksi kuulunutta asianmukaista maksua kaksinkertaisena taikka tahallisen tai tuottamuksellisen tekijänoikeusloukkauksen tapauksessa kolminkertaisena, jolloin oikeudenhaltijalla ei ole velvollisuutta näyttää toteen todellista vahinkoa ja oikeudenloukkauksen ja vahingon välistä syy-yhteyttä.

19 Aluksi on täsmennettävä, että Trybunał Konstytucyjny (perustuslakituomioistuin, Puola) on sen jälkeen, kun nyt käsiteltävässä asiassa esitettiin ennakkoratkaisupyyntö, 23.6.2015 antamalla tuomiolla todennut tekijänoikeuslain 79 §:n 1 momentin 3 kohdan b alakohdan osittain perustuslainvastaiseksi sillä perusteella, että kyseinen säännös mahdollistaa sen, että loukatun tekijänoikeuteen perustuvan taloudellisen oikeuden haltija voi tahallisen tai tuottamuksellisen loukkaamisen tapauksessa vaatia asianmukaiseen tekijänoikeusmaksuun nähden kolminkertaisen määrän maksamista. Koska Trybunał Konstytucyjnyn tuomiolla on takautuva vaikutus, ennakkoratkaisukysymys on perustuslainvastaiseksi todetun säännöksen osalta hypoteettinen eikä sitä voida näin ollen ottaa tutkittavaksi.

20 Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kuitenkin pitäytynyt ennakkoratkaisukysymyksessään, kysymyksen on siten ymmärrettävä koskevan sen ratkaisemista, onko direktiivin 2004/48 13 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään mahdollisuudesta vaatia kyseisen teoksen käyttöluvasta maksettavaan asianmukaiseen tekijänoikeusmaksuun (jäljempänä kuvitteellinen rojalti) nähden kaksinkertaisen korvauksen maksamista.

21 Aluksi on mainittava, että direktiivillä 2004/48 pyritään sen johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenevällä tavalla varmistamaan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan aineellisen oikeuden tehokas soveltaminen Euroopan unionissa. Kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa säädetään näin ollen muun muassa, että jäsenvaltioiden säätämien toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

22 Vaikka direktiivin 2004/48 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa mainitaan tässä yhteydessä tavoite varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkea, yhdenvertainen ja ”yhdenmukainen” taso sisämarkkinoilla, mainitun direktiivin soveltaminen ei sen 2 artiklan 1 kohdasta ilmenevällä tavalla rajoita muun muassa jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädettyjen tai säädettävien keinojen käyttämistä, sikäli kuin mainitut keinot ovat edullisempia oikeudenhaltijoille. Tässä yhteydessä on mainittava kyseisen direktiivin johdanto-osan seitsemännestä perustelukappaleesta ilmenevän yksiselitteisesti, että käsite ”keino” on yleisluonteinen ilmaisu ja kattaa vahingonkorvauksen laskemisen.

23 Niinpä on katsottava unionin tuomioistuimen jo toteamalla tavalla, että direktiivissä 2004/48 vahvistetaan teollis- ja tekijänoikeuksien suoja vähimmäistasoisesti eikä estetä jäsenvaltioita säätämästä suojaavammista toimenpiteistä (ks. tuomio 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, 36 ja 40 kohta).

24 Tämän jälkeen on mainittava, että direktiivin 2004/48 johdanto-osan viidennen ja kuudennen perustelukappaleen sekä 2 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan kyseisen direktiivin säännösten tulkitsemiseksi on otettava huomioon jäsenvaltioiden kansainvälisiin yleissopimuksiin, mukaan lukien TRIPS-sopimus, Bernin yleissopimus sekä Rooman yleissopimus, joita voidaan soveltaa pääasiassa, perustuvat velvoitteet. Sekä TRIPS-sopimuksen 1 artiklassa että Bernin yleissopimuksen 19 artiklassa ja Rooman yleissopimuksen 2 artiklassa mahdollistetaan se, että sopimusvaltiot antavat kyseisten oikeuksien haltijoille kyseisissä yleissopimuksissa annettua laajemman suojan.

25 Niinpä direktiivin 2004/48 13 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan b alakohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että loukattujen tekijänoikeuteen perustuvien taloudellisten oikeuksien haltija voi vaatia kyseisten oikeuksien loukkaajalta vahingonkorvausta, joka vastaa maksettavaksi kuulunutta kuvitteellista rojaltia kaksinkertaisena.

26 Tällaista tulkintaa ei voida kyseenalaistaa ensinnäkään sillä perusteella, ettei kuvitteellinen rojalti kahdella kertomalla laskettu vahingonkorvaus ole täsmällisesti oikeassa suhteessa vahingonkärsijän todelliseen vahinkoon. Tämä on nimittäin luonteenomaista kaikille kiinteämääräisille korvauksille, kuten direktiivin 2004/48 13 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan b alakohdassa nimenomaisesti säädetylle korvaukselle.

27 Mainittua tulkintaa ei toiseksi saata kyseenalaiseksi myöskään se, ettei direktiivillä ole sen johdanto-osan 26 perustelukappaleesta ilmenevällä tavalla tarkoitus velvoittaa säätämään rankaisevista korvauksista.

28 On nimittäin todettava yhtäältä, että toisin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttäisi katsovan, sitä, että direktiiviin 2004/48 ei sisälly jäsenvaltioille asetettua velvollisuutta säätää niin sanotuista ”rankaisevista” korvauksista, ei voida ymmärtää niin, että jäsenvaltiot eivät saisi säätää tällaisesta toimenpiteestä.

29 Toisaalta – ja tarvitsematta ottaa kantaa siihen, olisiko niin sanottujen ”rankaisevien” korvausten käyttöön ottaminen direktiivin 2004/48 13 artiklan vastaista vai ei – voidaan todeta, ettei pääasiassa sovellettavassa säännöksessä säädetä velvollisuudesta maksaa tällaisia korvauksia.

30 On huomautettava, että teollis- tai tekijänoikeuden loukkaamistilanteessa pelkkä kuvitteellisen rojaltin maksaminen ei riitä takaamaan todellisuudessa kärsityn vahingon korvaamista kokonaisuudessaan, koska pelkästään kyseisen rojaltin maksamisella ei voida varmistaa direktiivin 2004/48 johdanto-osan 26 perustelukappaleessa mainittujen mahdollisten oikeudenloukkausten tutkimisesta ja tunnistamisesta aiheutuneiden kulujen eikä mahdollisen aineettoman vahingon korvaamista (ks. viimeksi mainitusta tuomio 17.3.2016, Liffers, C-99/15, EU:C:2016:173, 26 kohta) eikä varsinkaan koron maksamista suoritettaville määrille. OTK vahvisti istunnossa, että kuvitteellisen rojaltin maksaminen

kaksinkertaisena vastaa käytännössä vahingonkorvausta, jonka määrä jää alle sen korvauksen, jota oikeudenhaltija voisi vaatia tekijänoikeuslain 79 §:n 1 momentin 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetuin ”yleisin perustein”.

31 Ei voida tietenkään sulkea pois, että poikkeustapauksissa vahingonkorvaus, joka lasketaan kertomalla kuvitteellinen rojalti kahdella, ylittää niin selvästi ja huomattavasti todellisen vahingon, että tällainen vaatimus voisi merkitä direktiivin 2004/48 3 artiklan 2 kohdassa kiellettyä oikeuden väärinkäyttöä. Puolan hallituksen istunnossa esittämistä huomautuksista kuitenkin ilmenee, että pääasiaan sovellettavan lainsäädännön mukaan loukatun oikeuden haltijan vaatimus ei tällaisessa tilanteessa sitoisi Puolan tuomioistuimia.

32 Kolmanneksi on vielä todettava väitteestä, jonka mukaan vahingonkärsijän ei tarvitsisi siinä tapauksessa, että se voisi laskea vahingonkorvauksen kertomalla kuvitteellisen rojaltin kahdella, enää osoittaa tekijänoikeuden loukkauksen ja kärsityn vahingon välistä syy-yhteyttä, että kyseinen väite perustuu liian tiukkaan syy-yhteyden käsitteen tulkintaan, jonka mukaan loukatun oikeuden haltijan olisi osoitettava kyseisen teon ja paitsi kärsityn vahingon myös sen täsmällisen määrän välinen syy-yhteys. Tällainen tulkinta on kuitenkin ristiriidassa itse kiinteämääräisen korvauksen ajatuksen ja näin ollen direktiivin 2004/48 13 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan b alakohdan, jossa sallitaan tämäntyyppinen korvaus, kanssa.

33 Esitettyyn kysymykseen on edellä mainitun perusteella vastattava, että direktiivin 2004/48 13 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan loukatun immateriaalioikeuden haltija voi vaatia kyseistä oikeutta loukanneelta henkilöltä joko kärsimänsä vahingon korvaamista niin, että huomioon otetaan kaikki tapaukseen liittyvät asiaankuuluvat näkökohdat, tai rahallista korvausta, joka vastaa kyseisen teoksen käyttöluvasta maksettavaksi kuulunutta asianmukaista maksua kaksinkertaisena, jolloin oikeudenhaltijalla ei ole velvollisuutta näyttää toteen todellista vahinkoa.

Oikeudenkäyntikulut

34 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY 13 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan loukatun immateriaalioikeuden haltija voi vaatia kyseistä oikeutta loukanneelta henkilöltä joko kärsimänsä vahingon korvaamista niin, että huomioon otetaan kaikki tapaukseen liittyvät asiaankuuluvat näkökohdat, tai rahallista korvausta, joka vastaa kyseisen teoksen käyttöluvasta maksettavaksi kuulunutta asianmukaista maksua kaksinkertaisena, jolloin oikeudenhaltijalla ei ole velvollisuutta näyttää toteen todellista vahinkoa.

Allekirjoitukset